

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1974-1975

19 DECEMBER 1974

WETSVOORSTEL

betreffende de benoemingsvoorwaarden
in de rechterlijke macht.

(Ingediend door Mevr. Ryckmans-Corin.)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Het ontbreken van garanties betreffende de kwaliteit van de benoemingen in de rechterlijke macht komt regelmatig ter sprake in de rechtsliteratuur en zelfs tot in de wetgevende vergaderingen (1). Het onderhavige wetsvoorstel veroordeelt geenszins instellingen die dergelijke waarborgen zouden kunnen geven. Het gaat daarentegen uit van de opvatting dat de bestaande instellingen moeten worden verbeterd, alvorens nieuwe in de plaats te stellen.

Het feit dat de benoemingen in de rechterlijke macht krachtens de grondwet op de voordracht van de Minister geschieden, betekent niet dat in de eraan voorafgaande procedure aan de rechterlijke macht voorbij mag worden gegaan. Vanaf het begin van de Belgische onafhankelijkheid (2) heeft men de sindsdien steeds nageleefde gewoonte aangenomen om de rechterlijke overheid, die toch het meeste belang heeft bij de kwaliteit van de aanwerving, die het best geplaatst is om de reële waarde van de sollicitanten te kennen en die zich het minst van al door favoritisme laat leiden, vooraf te raadplegen. Is het dan verwonderlijk dat de rechterlijke overheid het niet naleven van dat gebruik aanvoelt als een schending van het recht dat zij heeft om haar stem te laten horen en, erger nog, als een gevaar voor politisering en kwaliteitsverlaging van de magistratuur?

(1) Cf. o.m. de bespreking van de begroting van Justitie in de Senaat, Beknopt Verslag van 6 december 1973, blz. 205 sq. Cf. ook een door de heren Piron, Van Offelen en Gillet op 12 december 1973 in de Kamer ingediend wetsvoorstel (Stuk n° 734/1 van 1973-1974).

Het onderwerp werd behandeld in de openingsrede van procureur-generaal J. Matthijs op 1 september 1970, die in het R.W. werd gepubliceerd onder de titel « De toekomst van de magistratuur op een keerpunt ».

(2) Desbetreffende circulaire van het Ministerie van Justitie en daterende van 1832 en 1833 worden door professor H. Bekaert geciteerd in « Positie en taak van het openbaar ministerie in België », uitgeverij Tjeenk Willinck, Zwolle, 1958.

Chambre des Représentants

SESSION 1974-1975

19 DÉCEMBRE 1974

PROPOSITION DE LOI

concernant les conditions de nomination
dans l'ordre judiciaire.

(Déposée par Mme Ryckmans-Corin.)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

L'absence de garanties quant à la qualité des nominations dans l'ordre judiciaire fait l'objet de fréquentes discussions dans la littérature juridique et jusque dans les assemblées législatives (1). La présente proposition de loi ne préjuge rien touchant des institutions qui pourraient être aptes à fournir de pareilles garanties. Toutefois, elle part de l'idée qu'avant de mettre en place des institutions nouvelles, celles qui existent doivent être améliorées.

Que, constitutionnellement, les nominations dans l'ordre judiciaire se fassent sur proposition ministérielle ne signifie pas que dans la procédure qui aboutit à la nomination, le pouvoir judiciaire puisse être ignoré. Dès le début de l'indépendance de la Belgique (2) s'est instauré l'usage, maintenu constant depuis lors, d'une consultation préalable des autorités judiciaires, qui sont à la fois le plus intéressées à la qualité du recrutement, le mieux informées de la valeur réelle des candidats et le moins susceptibles d'agir par favoritisme. Quoi d'étonnant à ce que le pouvoir judiciaire considère un manquement à cet usage comme une lésion du droit qu'il détient de faire entendre sa voix, et, ce qui est plus grave, comme une menace de politisation et d'abaissement de qualité de la magistrature?

(1) Voir notamment les débats du Sénat concernant le budget de la Justice, compte-rendu analytique du 6 décembre 1973, p. 205 et s. — Voir également une proposition de loi déposée à la Chambre le 12 décembre 1973 par MM. Piron, Van Offelen et Gillet (Doc. n° 734/1 de 1973-1974).

Le sujet a été traité dans une mercuriale du procureur général J. Matthijs en date du 1er septembre 1970, publiée au R.W. sous le titre « De toekomst van de magistratuur op een keerpunt ».

(2) Des circulaires à ce sujet, émanant du Ministre de la Justice et datées de 1832 et 1833, sont citées par le professeur H. Bekaert dans « Positie en taak van het openbaar ministerie in België », éd. Tjeenk Willinck, Zwolle, 1958.

Om dat gevaar te weren, stellen wij voor tot regel te maken wat tot nu toe slechts een gebruik was. De magistratuur zal zich des te veiliger voelen wanneer zij weet dat het advies van de korpschefs voortaan een benoemingsvoorwaarde is. Dat advies zal des te meer gewicht hebben wanneer de wetgever het heeft voorgeschreven. Als gevolg daarvan, en ook van het feit dat de adviezen bij het voor de benoeming aan het Staatshoofd overgelegde dossier dienen te worden gevoegd, zal de Minister zich beschermd weten tegen misplaatste pressie die politieke personaliteiten of fracties zouden trachten uit te oefenen ten gunste van middelmatige sollicitanten.

De voorgestelde bepaling kan bijgevolg de kwaliteit van de aanwerving voor de magistratuur in de hand werken.

Er wordt duidelijk in bepaald dat het advies dient te worden ingewonnen voor elke voorgestelde sollicitant en voor elke te begeven betrekking. Een advies dat naar aanleiding van een vacature is verstrekt, is dan ook geen reden om bij een volgende vacature geen nieuw advies in te winnen.

De tekst preciseert niet wat er moet gebeuren wanneer het gaat om een benoeming op gezamenlijke voordracht van twee ministers : aangezien het volstaat dat de korpschefs hun advies gegeven hebben, is de voorwaarde vervuld zodra dit advies door één van de bevoegde ministers werd gevraagd.

De tekst voorziet niet in een sanctie voor het geval het advies van de korpschefs niet is gevraagd. Derhalve is het gemeenterecht inzake nietigverklaring van toepassing.

De in het 2de lid vermelde uitzonderingen liggen voor de hand : het gaat om de benoemingen van de korpschefs zelf en de benoemingen op lijsten van kandidaten. In die gevallen worden de raadplegingen van de Minister aan zijn goeddunken overgelaten. De korpschefs voor wie het advies niet moet worden gevraagd, zijn die welke met name in het eerste lid zijn aangeduid, met uitsluiting van alle anderen.

WETSVOORSTEL

Enig artikel.

In het Gerechtelijk Wetboek wordt een hoofdstuk IIIbis (nieuw) en een artikel 216bis (nieuw) ingevoegd, luidend als volgt :

« Hoofdstuk IIIbis.

Gemeenschappelijke bepalingen voor de hoofdstukken I, II en III :

Art. 216bis. — Geen enkele benoeming in de rechterlijke orde kan aan de Koning worden voorgelegd zonder dat aan de korpschefs een schriftelijk advies over de voorgedragen kandidaat is gevraagd. Dat advies wordt bij de voordracht gevoegd.

Deze bepaling is niet van toepassing op de benoemingen van de korpschefs zelf, noch op de benoemingen uit lijsten van kandidaten.

De betrokken korpschefs zijn : voor de benoemingen van de advocaat-generaal bij het Hof van Cassatie, de eerste voorzitter van het Hof van Cassatie en de procureur-generaal bij dit hof; voor de benoemingen buiten het Hof van Cassatie, naargelang van het geval, de eerste voorzitter van het hof van beroep of de eerste voorzitter van het arbeids-

C'est pour parer à cette menace que nous proposons d'ériger en institution ce qui n'était jusqu'à présent qu'un usage. La magistrature se sentira davantage sécurisée si elle sait que l'avis des chefs de corps est désormais requis comme condition de nomination. Cet avis acquerra d'autant plus de poids que le législateur lui-même a prévu sa nécessité. Par ce fait, et par le fait que les avis devront être joints au dossier transmis pour nomination au chef de l'Etat, le Ministre se sentira protégé contre les pressions abusives que des personnalités ou des groupes politiques pourraient être tentés d'exercer en faveur de candidats de valeur médiocre.

La disposition proposée est donc de nature à favoriser la qualité du recrutement de la magistrature.

Il y est clairement prévu que l'avis doit être sollicité pour tout candidat proposé et pour chaque place à conférer. Un avis donné à l'occasion d'une vacature ne dispense donc pas de solliciter un nouvel avis en cas de vacature subséquente.

Le texte ne spécifie pas ce qu'il y a lieu de faire en cas de nomination sur proposition conjointe de deux ministres : puisqu'il suffit que les chefs de corps aient donné leur avis, la condition est remplie dès que celui-ci a été sollicité par un des ministres compétents.

La sanction du défaut de consultation des chefs de corps n'est pas précisée dans le texte. C'est le droit commun de l'annulation qui est donc applicable.

Les exceptions prévues dans l'alinéa 2 sont celles qui s'imposent : les nominations des chefs de corps eux-mêmes et les nominations sur listes de candidats. Dans ces cas, les consultations à faire par le Ministre sont laissées à sa discrétion. Les chefs de corps pour lesquels l'avis ne doit pas être demandé sont, à l'exclusion de tous autres, ceux nommément désignés à l'alinéa premier.

G. RYCKMANS-CORIN.

PROPOSITION DE LOI

Article unique.

Il est inséré dans le Code judiciaire un chapitre IIIbis (nouveau) et un article 216bis (nouveau) libellés comme suit :

« Chapitre IIIbis.

Disposition commune aux chapitres I, II et III :

Art. 216bis. — Aucune nomination dans l'ordre judiciaire ne pourra être proposée au Roi sans qu'un avis concernant le candidat proposé n'ait été sollicité des chefs de corps. Cet avis sera joint à la proposition.

Cette disposition ne s'applique pas aux nominations des chefs de corps eux-mêmes, ni aux nominations sur listes de candidats.

Les chefs de corps concernés sont : pour les nominations des avocats généraux à la Cour de cassation, le premier président de la Cour de cassation et le procureur général près cette cour; pour les nominations hors de la Cour de cassation, selon le cas, le premier président de la cour d'appel ou le premier président de la cour du travail du

hof van het rechtsgebied waarbinnen de benoeming moet gebeuren en in beide gevallen de procureur-generaal bij het hof van beroep; voor de benoemingen in de militaire magistratuur, de eerste voorzitter van het militair gerechtshof en de auditeur-generaal.

5 december 1974.

ressort dans lequel la nomination doit avoir lieu; dans les deux cas, le procureur général à la cour d'appel; pour les nominations dans la magistrature militaire, le premier président de la cour militaire et l'auditeur général.

5 décembre 1974.

G. RYCKMANS-CORIN,
L. REMACLE,
M. HANSENNE.
